

Cours de tibétain - analyse - 26e pratique

Les 37 pratiques des bodhisattvas - Analyse

26e pratique : “la pāramitā de la l'éthique”¹

༢༦) ཚུལ་ཁྲིམས་པར་བྱིན།

ཚུལ་ཁྲིམས་མེད་པར་རང་དོན་མི་འགྲུབ་ན། །
 གཞན་དོན་སྐྱབ་པར་འདོད་པ་གད་མོའི་གནས། །
 དེ་བྱིར་སྲིད་པའི་འདུན་པ་མེད་པ་ཡིས། །
 ཚུལ་ཁྲིམས་སྲུང་བ་རྒྱལ་སྲས་ལག་ལེན་ཡིན། །

26) Sans discipline, on ne peut accomplir son propre bien;
 Alors, prétendre accomplir celui des autres prête à rire:
 Observer une discipline sans motivation mondaine,
 C'est agir en bodhisattva.²

༢༦) [ཚུལ་ཁྲིམས་] [པར་བྱིན།]

[ཚུལ་ཁྲིམས་-མེད་པར་] [རང་དོན་] [མི་འགྲུབ་+ན།] །
 [གཞན་དོན་] [སྐྱབ་པར་] [འདོད་པ་] [གད་མོ+འི་+གནས།] །
 [དེ་བྱིར་] [སྲིད་པ+འི་+འདུན་པ་-མེད་པ་+ཡིས།] །
 [ཚུལ་ཁྲིམས་སྲུང་བ་] [རྒྱལ་སྲས་ལག་ལེན་ཡིན།] །

¹ རྩོན་པ་ལ་བསྐྱབ་པ་ est le titre donné à cette pratique dans le commentaire de Chokyi Trakpa : l'entraînement à la générosité.

² Traduction Padmakara.

Vocabulaire 26e pratique

ཚུལ་ཁྲིམས་	éthique
ཕར་ཕྱིན་	pāramitā, abréviation de ཕར་ལོ་ལྷན་ཕྱིན་པ་
མེད་པར་	sans
རང་དོན་	son bien propre
མི་འགྲུབ་	non accompli, non établi

གྱུབ་པ་/ འགྲུབ་པ་/ འགྲུབ་པ་//. La forme transitive (volitive) est ལྷུབ་པ་ ཏ) Pour que quelque chose "soit arrivé ou se soit produit" parce que quelque chose a été fait, accompli, produit. D'où aussi "être accompli", "être fait", "être produit". TD

གཞན་དོན་	activité pour autrui, altruiste
སྐྱབ་པར་འདོད་པ་	désirer accomplir
གད་མོ་	rire
གནས་	point, lieu
དེ་ཕྱིར་	c'est pourquoi
མྱིན་པ་	devenir
འདུན་པ་	intention

v.i. འདུན་པ་/ འདུན་པ་/ འདུན་པ་//. Ce verbe n'a pas d'équivalent exact en anglais mais, comme le nom, son sens précis est important, du moins dans le contexte bouddhiste où il est utilisé de manière très précise. Il a le sens spécifique d'un acte de l'esprit qui s'intéresse à quelque chose et prend la décision d'aller vers cette chose ou de la viser. Son sens est donc à la fois de rechercher ce qui en vaut la peine et de se motiver pour atteindre ce que l'on a trouvé. Il est similaire à l'anglais "to aspire", mais il ne correspond qu'à la première partie de la définition qui vient d'être donnée ; il perd le sens selon lequel l'esprit est dirigé vers les choses auxquelles il aspire et les poursuit. Il signifie "être motivé par le fait d'être considéré comme désirable / valable / digne d'être poursuivi" et, en fait, c'est le sens dans lequel le Bouddha l'a utilisé et que l'on retrouve dans toute la littérature bouddhiste. Le sens le plus proche en anglais est "to be motivated towards" (être motivé vers). TD

མེད་པར་	il n'y a pas
ཡིས་	forme de l'ergatif-instrumental

སྲུང་བ་	tenir, garder, protéger
---------	-------------------------

བསྲུངས་པ་/ སྲུང་བ་/ བསྲུང་བ་/ སྲུངས་/ “Protéger” et aussi “respecter” les obligations personnelles telles que les vœux, les ordres, les conseils. Par exemple, [TC] རྒྱལ་ཁྲིམས་སྲུང་བ། “protéger la discipline” ; ལས་ལེན་དམ་བཅའ་སྲུང་བ། “protéger les promesses et les engagements” ; སློགས་ལམ་སྲུང་བ། “protéger les coutumes” ; རྗེས་སློབ་སྲུང་བ། “protéger les anciens usages” ; བཀའ་དོན་བཙུགས་པ། “garder / observer ce qui a été dit”.

Annexe : commentaire de Chökyi Drakpa

Au niveau de la 10e pratique, commence l'explication de la voie pour les êtres supérieurs qui unifient la vacuité à la compassion. À ce niveau, trois points sont énoncés, dont le 3e concerne les conseils pour ces êtres supérieurs. **La 25e pratique correspond à ce 3e point.**

Ce 3e point est lui-même divisé en cinq points : 1) བ་རོལ་ཏུ་བྱིན་པ་དྲུག་ལ་བསྐབ་པ། 2) མདོ་ནས་གསུངས་པའི་ཚོས་བཞི་ལ་བསྐབ་པ། 3) ཉོན་མོངས་པ་སྤོང་ཚུལ་ལ་བསྐབ་པ། 4) དྲན་ཤེས་དང་ལྡན་པས་གཞན་དོན་སྐྱབ་པ་ལ་བསྐབ་པ། 5) དགོ་བ་རྗེས་བྱང་དུ་བསྐྱོ་བ་ལ་བསྐབ་པའོ།. Le premier de ces 5 points est lui-même divisé en six points, un pour chaque pāramitā.

La 26e pratique, l'entraînement à l'éthique ཚུལ་ཁྲིམས་ལ་བསྐབ་པ་, est donc le deuxième de ces six points :

གཉེས་པ་ཚུལ་ཁྲིམས་ལ་བསྐབ་པ་ནི།

ཚུལ་ཁྲིམས་མེད་པར་རང་དོན་མི་འགྱུབ་ན། །

གཞན་དོན་འགྱུབ་པར་འདོད་པ་གད་མའི་གནས། །

དེ་བྱིར་སྲིད་པའི་འདུན་པ་མེད་པ་ཡིས། །

ཚུལ་ཁྲིམས་སྤང་བ་རྒྱལ་སྤྲས་ལག་ལེན་ཡིན། ཞེས་གསུངས།

དོན་ནི། ཁས་སྐྱངས་པའི་ཚུལ་ཁྲིམས་རྣམ་པར་དག་པ་བསྐྱང་བ་མེད་པར་ནི་རང་དོན་དུ་མགོ་རིས་ཅམ་ཡང་མི་འགྱུབ་པར་རན་འགྲོར་འགྲོ་བ་ཡིན་ན། གཞན་དོན་དུ་རྗེས་བྱང་སྐྱབ་པར་འདོད་པ་གད་མའི་གནས་ཡིན་ལ། དེའི་བྱིར་སྲིད་པའི་འདུན་པའམ་སྲིད་པ་ལ་ཆགས་ནས་ལྷ་མི་སོགས་མངོན་མཐོའི་རྟེན་དོན་དུ་གཉེར་བ་དང་རྩུང་ཟད་འདེས་པ་མེད་པ་དང་། གཞན་དོན་དུ་རྗེས་བྱང་སྐྱབ་པའི་ཆེད་དུ་དམིགས་པའི་སློ་ཡིས་ཚུལ་ཁྲིམས་རྣམ་པ་གསུམ་ལེགས་པར་སྤང་བ་ནི་རྒྱལ་སྤྲས་རྣམས་ཀྱིས་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་པར་བྱིན་ལ་སློབ་ཚུལ་གྱི་ལག་ལེན་ཡིན་ནོ་ཞེས་པའོ། །